

УДК 338.43.01:631.3

**ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗАСОБІВ ВИРОБНИЦТВА
ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ**

***Н.В. Потопальська, старший викладач кафедри аграрної економіки
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»***

Розглянуто проблеми технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва та ринку засобів виробництва в Україні

Ключові слова: сільськогосподарська техніка, виробництво та реалізація техніки, ринок засобів виробництва, диспаритет цін, державна підтримка.

Однією з найкритичніших проблем вітчизняного агропромислового комплексу є технічне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників. На сучасному етапі розвитку суспільства неможливо досягнути успіху в сільському господарстві без розвинутої технічної бази, спроможної забезпечити відповідний технологічний рівень виробництва. Зниження платоспроможності сільськогосподарських товаровиробників обумовило призупинення інвестиційної діяльності, зниження фондозабезпеченості, технічної та енергетичної оснащеності аграрного виробництва. Вітчизняна техніка суттєво відстала від імпортних аналогів технологічно, а підтримка машинобудування в Росії і Білорусі тільки погіршили ситуацію у вітчизняному машинобудуванні.

Найбільш гострою є проблема забезпеченості аграрного сектора тракторами і комбайнами. Лише 35,5% виробленої продукції сільськогосподарського машинобудування – це модернізована техніка, і лише 4,5% - це складні автоматизовані машини, на виробництві яких зараз спеціалізується більшість західних компаній-виробників [1, с.12]

Вагомий внесок у вивчення проблем формування ринку засобів виробництва та розвитку галузі сільськогосподарського машинобудування внесли вітчизняні і зарубіжні вчені та практики. Актуальні питання вдосконалення системи матеріально-технічного забезпечення аграрного виробництва, інноваційно-інвестиційного розвитку та розвитку ринку засобів виробництва для аграрної сфери досліджуються у працях Андрійчука В.Г., Білоуська Я.К., Гуткевич С.О., Зубця М.В., Кісіля М.І., Коденської М.Ю., Кравчука В.І., Левитського І.С., Лобаса М.І., Могилової М.М., Музики П.А., Підлісецького Г.М., Саблука П.Т., Ситника В.П., Стельмашука А.М. та інших.

Метою даного дослідження є аналіз технічного забезпечення аграрного виробництва України, стану вітчизняного сільського машинобудування, тенденцій на ринку засобів виробництва та визначення в цьому процесі місця і ролі держави.

Проблема оновлення й поповнення технічної бази вітчизняних сільгоспвиробників актуальна у зв'язку зі вступом України в СОТ та змінами конкурентного ринкового середовища. Оновлення й поповнення технічної основи сільгоспвиробників потрібно розглядати не тільки з погляду продуктивності нових машин, а й з позицій економічності, ергономічності - це й належне робоче місце оператора, і відповідна заробітна плата. Сучасна якісна і комфортна техніка стимулюватиме повернення молоді в село, а відтак і його відродження. Подібні проблеми не обходять і підприємства Чернігівської області. За останні роки спостерігається зниження технічної та енергооснащеності аграрного виробництва (табл. 1).

У сучасних умовах спостерігається диспаритет цін у системі товарообігу між промисловим і аграрним секторами. Внаслідок цього аграрний сектор щорічно не отримує значну суму коштів. Світова практика доводить, що сільське господарство неспроможне в умовах вільної ринкової економіки та індустріального суспільства до самостійного, без підтримки держави, нагромадження і відтворення.

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
«Сучасні тенденції соціально-економічного розвитку агропромислового
виробництва України в контексті інтеграції у світову економіку»**

Таблиця 1

Парк тракторів та зернозбиральних комбайнів у господарствах Чернігівської області, од.

Категорії господарств	Трактори			Комбайни		
	2009	2010	2010/2009, (+,-)	2009	2010	2010/2009, (+,-)
У господарствах усіх категорій	15252	14452	-800	2217	1961	-256
в т.ч. у сільськогосподарських підприємствах	7685	6356	-1329	1761	1487	-274

**за даними статистичного збірника «Чернігівщина в цифрах у 2011 році»*

До того ж, знос основних засобів у кілька разів перевищує їх оновлення. Рівень механізації виробництва всіх видів сільськогосподарської продукції є незадовільним.

Таблиця 2

Зміни фізичного стану основних засобів підприємств регіону за 2009-2010 р.р.

Показник	Вартість основних засобів, млн. грн.		Ступінь оновлення основних засобів, %		Ступінь зносу основних засобів, %	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Регіон/роки	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Чернігівська область	53025,0	56950,0	3,1	2,3	52,4	57,4
Ніжинський район	292,0	299,0	0,7	1,7	52,8	53,2
Ніжин	2273,0	3678,0	1,8	0,7	57,6	73,8

**за даними статистичного збірника «Чернігівщина в цифрах у 2011 році»*

Концепція підтримки паритету цін і доходності сільськогосподарського виробництва забезпечується такими факторами як:

- сприяння формуванню організованого ринку та його інфраструктури;
- підтримки активної діяльності на ринку виробників та їх об'єднань;
- присутність на ринку держави у якості його суб'єкта;
- наявність державно-регуляторної політики, спрямованої на стабілізацію цін на ринку, збалансування попиту та пропозиції.

В Україні такої підтримки потребує й галузь сільськогосподарського машинобудування. Багаторічна практика державної підтримки створення і виробництва технічних засобів для агропромислового виробництва та його переоснащення показала, що недофінансування заходів, які спрямовані на розвиток вітчизняного машинобудування для аграрного виробництва не дає можливості налагодити виробництво якісної, надійної, конкурентоспроможної вітчизняної техніки.

Все це сприяє проникненню на ринок техніки машин і обладнання, що виробляються закордонними виробниками, і ставить тракторне і сільськогосподарське машинобудування України перед загрозою його існування взагалі, зменшення обсягів аграрного виробництва і втрати продовольчої незалежності країни.

Українським машинобудівним підприємствам важко конкурувати з іноземними, оскільки дорожня кредитних ресурсів не дає можливості розвиватися високими темпами, що приводить до нестачі коштів для інноваційних розробок і технічного переобладнання заводів.

Європейські виробники отримують значну державну підтримку: кредити під 3-4% річних, існують також пільги при експорті техніки, діє автоматичне повернення ПДВ, діють державні програми з повернення коштів за придбану техніку в розмірі 50% від її вартості. машинобудівні підприємства отримують кошти на технічне переобладнання, розвиток наукових інститутів. Українські виробники сільськогосподарської техніки цього позбавлені. Програми, затверджені державою для машинобудівної галузі, не діють. Обираючи іноземну техніку, сільгоспвиробники витрачають великі кошти, а в подальшому витратять ще й на запчастини до неї, що приведе до зменшення їх доходів та може вплинути на продовольчу безпеку держави. Продукція українських виробників сільгосптехніки (НВП «Херсонський машинобудівний завод», ТОВ НВП «Білоцерківмаз») останнім часом цікавить також іноземних споживачів, її експортують у Чехію, Румунію, Росію, Молдову.

Для виробництва якісної техніки на заводах слід провести технологічне переобладнання, а для цього потрібні інвестиції. Науковці підраховали: щоб випускати 500 комбайнів на рік, а згодом наростити їх виробництво до 1,5 тисяч, потрібно 375-400 млн. гривень. А на перший рік, щоб розпочати випуск перших 100 комбайнів, потрібно 170 млн. грн.[5,с.7]

У 2011 році обсяги виробництва основної сільгосптехніки дещо зросли. Серед основних груп сільськогосподарської техніки найбільший обсяг виробництва у 2011 р. зареєстровано у групі зубових борон – 11020 шт., розпушувачів та культиваторів – 7079 шт., а також тракторів – 6058 шт., та сівалок – 4885 шт. Основними вітчизняними виробниками тракторів являються такі компанії, як ВАТ «ХТЗ», ВО «Південмаш» (м. Дніпропетровськ), ТОВ «Укравтозапчастина» та ТД «МТЗ-Беларус-Україна». ТД «МТЗ-Беларус-Україна» являється одним з найбільших виробників тракторів в Україні. Основним виробником зернозбиральних комбайнів в Україні є компанія «Херсонський машинобудівний завод».

Таким чином, постійне зростання потреби у сільськогосподарській техніці, одночасне вибуття застарілої техніки з експлуатації у більших розмірах вимагає зростання вітчизняного виробництва техніки для аграрного виробництва. Тому першочерговим завданням держави має бути значна підтримка сільськогосподарських виробників техніки, інвестування в цю галузь та підтримка лізингових компаній, що надають техніку вітчизняного виробництва. Виробництво, реалізація і сервіс - це невід'ємні складові функціонування в конкурентному середовищі провідних машинобудівних фірм світу.

Список літератури:

1. Білоусько Я.К. Державна підтримка техніко-технологічного переоснащення аграрного виробництва / Я.К. Білоусько, В.Л. Товстопят. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 56 с.
2. Величко О.В. Ресурсно-технічне забезпечення ефективної виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств / Величко О.В. // Інноваційна економіка. – 2012. – № 4. – С. 66-69.
3. Грицишин М.І. Концептуальні питання відтворення матеріально-технічної бази аграрного сектору економіки України / М.І. Грицишин, В.В. Адамчук // Вісник аграрної науки. – 2007. – № 4. – С. 49 – 53.
4. Добіжа Н.В. Відтворення матеріально-технічної бази – основа зростання сільськогосподарського виробництва / Н.В. Добіжа // Економіка АПК.-2008.- № 4.- С.78-83.
5. Огородник Л. Сільгоспмашинобудування в Україні / Л. Огородник, В. Шаленко // Аграрний тиждень. – 2012. -№ 30 (242). - с.6-7.

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
«Сучасні тенденції соціально-економічного розвитку агропромислового
виробництва України в контексті інтеграції у світову економіку»**

5. Огородник Л. Сільгоспмашинобудування в Україні / Л. Огородник, В. Шаленко // Аграрний тиждень. – 2012. -№ 30 (242). - с.6-7.
6. Петров В.М. Формування ринку імпортої вживаної сільськогосподарської техніки / В.М. Петров // Економіка АПК. – 2004. – № 4. – С. 117 – 120.
7. Підлісецький Г.М. Економічні проблеми технічного забезпечення сільського господарства / Г.М. Підлісецький, В.Л. Товстопят // Економіка України. – 2008. – № 11. – С. 81–87.
8. Чернігівщина в цифрах у 2011 році // Статистичний збірник / Головне управління статистики у Чернігівській області. - 2012. - 178с.

**ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ РЫНКА СРЕДСТВ ПРОИЗВОДСТВА
ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА**

***Н.В. Потопальская, старший преподаватель кафедры аграрной экономики
ОП НУБиП Украины «Нежинский агротехнический институт»***

Рассмотрены проблемы технического обеспечения сельскохозяйственного производства и рынка средств производства в Украине

Ключевые слова: сельскохозяйственная техника, производство и реализация техники, рынок средств производства, диспаритет цен, государственная поддержка.

**PROGRESS OF MARKET OF CAPITAL GOODS TRENDS
FOR AGRARIAN TO SECTOR**

***N.V. Potopalska, the Senior teacher of chair of agrarian economy
SS of NULES of Ukraine «Nizhyn agrotechnical institute»***

The problems of hardware of agricultural production and market of capital goods are considered in Ukraine

Keywords: agricultural technique, production and realization of technique, market of capital, disparitet prices goods, state support